O tajemniczym punkcie X_{442}

Dominik Burek

Zgodnie z przyjętą konwencją, punkt komplementarny do punktu Schifflera oznaczamy jako X_{442}. Jeszcze do niedawna nie było znanych wielu własności tego punktu. W niniejszej pracy opiszemy nowe, ekscytujące rezultaty dotyczące X_{442}. Uzupełniły one dotychczasowe informacje zawarte w [2].

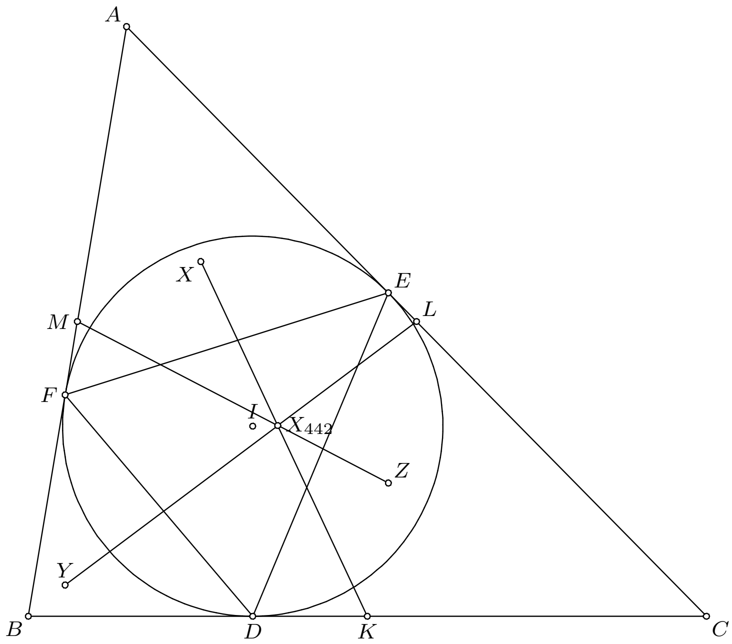

Oznaczenia:
a, b, c - długości boków odpowiednio BC, CA i AB
ω, o - odpowiednio okrąg wpisany i opisany
I, O - środki okręgów odpowiednio wpisanego i opisanego
K, L, M - środki odpowiednio boków BC, CA i AB
D, E, F - punkty styczności okręgu ω z bokami odpowiednio BC, CA i AB
H_a, H_b, H_c - ortocentra odpowiednio trójkątów IBC, ICA i IAB
S_a, S_b, S_c - środki łuków odpowiednio BC, CA i AB okręgu o, niezawierających wierzchołków A, B i C w tej kolejności
X, Y, Z - obrazy punktu I w symetrii względem odpowiednio prostych EF, FD i DE

Twierdzenie 1. (Dominik Burek) Proste KX, LY i MZ przecinają się w punkcie X_{442}.

Dowód. Na początku udowodnimy, że proste KX, LY i MZ przecinają się w jednym punkcie, a następnie pokażemy, że jest to punkt X_{442}.

Zacznijmy jednak od wprowadzenia kilku niezbędnych faktów, z których będziemy korzystać w dalszej części dowodu.

Lemat 2. Prosta S_bS_c jest biegunową punktu X względem okręgu ω.

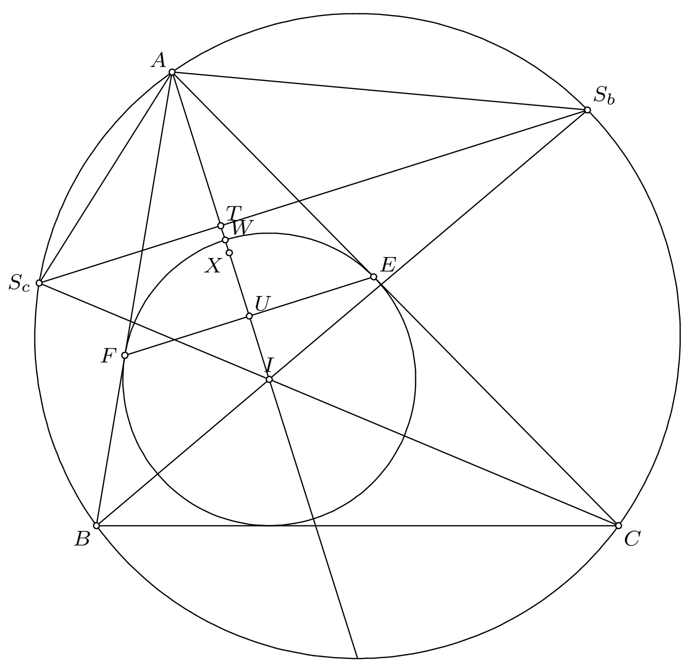

Dowód. Na początku zauważmy, że

$$\angle IAS_b = \angle IAC + \angle CAS_b = \angle BAI + \angle ABS_b = \angle S_bIA,$$

zatem trójkąt AS_bI jest równoramienny $\Longrightarrow$ $AS_b = S_bI$. Analogicznie $AS_c = S_cI$. Czworokąt AS_bIS_c jest więc deltoidem, co oznacza, że $S_bS_c \perp AI$. Przyjmijmy teraz oznaczenia: $T = S_bS_c \cap AI$, $U = EF \cap AI$, oraz niech prosta AI przecina okrąg ω w punktach W i V (punkt W leży bliżej punktu A). Zachodzą następujące równości:

$$IX \cdot IT = 2 \cdot IU \cdot \frac{1}{2} \cdot AI = IU \cdot AI = IE^2 = IW^2,$$

stąd, T jest obrazem punktu X w inwersji względem okręgu ω. Ponadto leży on na prostej prostopadłej do AI $\Longrightarrow$ prosta S_bS_c jest biegunową punktu X względem okręgu ω. □

Lemat 3. Prosta LM jest biegunową punktu H_a względem okręgu ω.

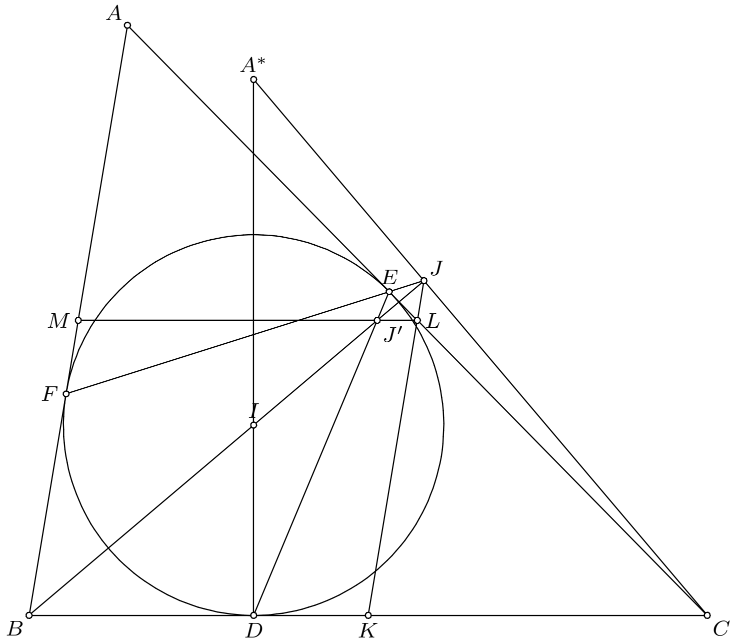

Dowód. Niech punkt A^* oznacza biegun prostej ML względem okręgu ω. Na początku pokażemy, że proste BI, EF, KL i CA^* przecinają się w jednym punkcie. Na półprostej $KL^{\rightarrow}$ obierzmy taki punkt J aby zachodziła równość $JK = KC$.
(*) Skoro punkt K jest środkiem odcinka BC, to $KJ = KC = KB \Longrightarrow$ trójkąt BJC jest prostokątny. Stąd,

$$2\angle CBI = \angle CBA = \angle CKJ = 2\angle KBJ.$$

Innymi słowy $\angle CBI = \angle KBJ \Longrightarrow J \in BI$.
(**) Zauważmy, że zachodzi równość

$$EL = EC - LC = \frac{1}{2}(BC + CA - AB) - \frac{1}{2}AC = \frac{1}{2}BC - \frac{1}{2}AB = KC - KL = KJ - KL = JL.$$

Stąd,

$$\frac{EL}{CE} = \frac{JL}{CD}.$$

Oznacza to, że trójkąty ELJ i CDE są równoramienne i podobne, z czego łatwo uzyskujemy, że $J \in EF$.

Proste EF, KL i BI mają więc punkt wspólny J. Analogiczne rozumowanie pokazuje, że proste ML, DE i BI również przecinają się w jednym punkcie - oznaczmy go przez J'.
(***) Ponieważ proste DE i ML są biegunowymi punktów odpowiednio C i A^* względem ω, widzimy że punkt J' jest biegunem prostej A^*C względem ω. Jednakże $J' \in BI$, stąd $BI \perp A^*C$ $\Longrightarrow J \in A^*C$.

Tym samym dowiedliśmy, że proste BI, EF, KL i CA^* przecinają się w punkcie J. Mając na uwadze warunek $A^*I \perp EF$ wnioskujemy, że $A^*I \perp BC$. Łącząc to z zależnością $BJ \perp A^*C$, uzyskujemy równość $A^* = H_a$, czyli tezę lematu. $\square$

Twierdzenie 4. (Schiffler) Proste Eulera trójkątów IBC, ICA i IAB przecinają się w jednym punkcie, zwanym punktem Schifflera X_{21}.

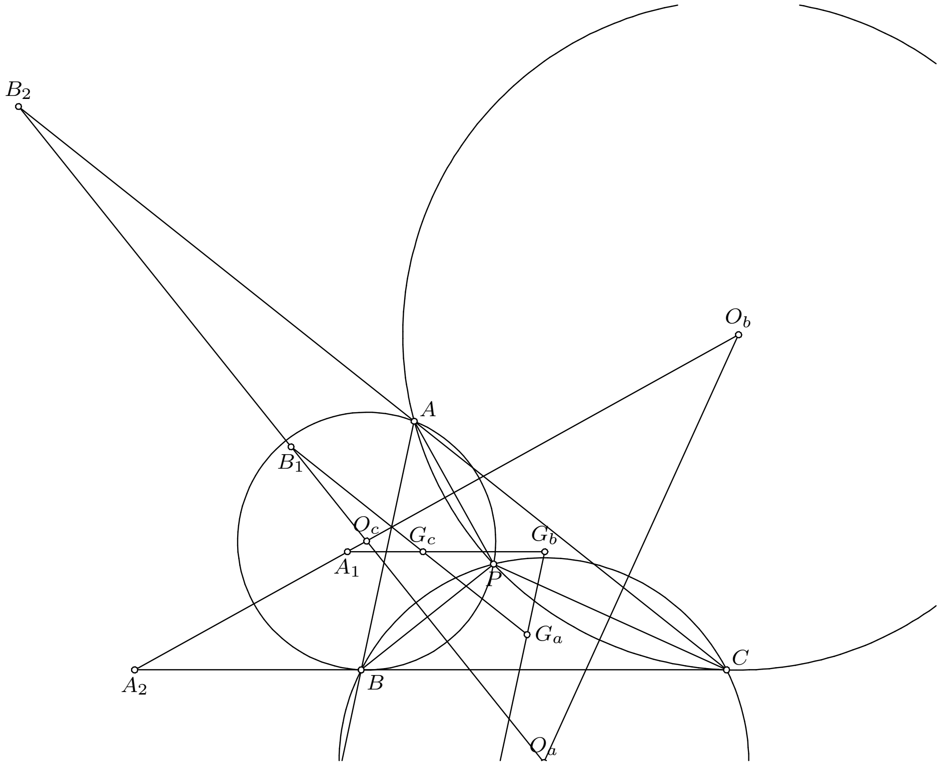

Dowód. Pokażemy ogólniejszy rezultat: *Wewnątrz trójkąta ABC dany jest punkt P. Punkty O_a, O_b, O_c są środkami okręgów opisanych odpowiednio na trójkątach PBC, PCA i PAB. Wówczas, proste Eulera trójkątów PBC, PCA i PAB przecinają się w jednym punkcie wtedy i tylko wtedy gdy proste AO_a, BO_b i CO_c przecinają się w jednym punkcie.*

Niech punkty G_a, G_b i G_c będą środkami ciężkości odpowiednio trójkątów PBC, PCA i PAB. Ponadto przyjmijmy nastepujące oznaczenia $G_bG_c \cap O_bO_c = A_1$, $G_cG_a \cap O_cO_a = B_1$, $G_aG_b \cap O_aO_b = C_1$, $O_bO_c \cap BC = A_2$, $O_cO_a \cap CA = B_2$, $O_aO_b \cap AB = C_2$. Na podstawie twierdzenia Desarguesa, proste Eulera trójkatów PBC, PCA i PAB przecinają się w jedym punkcie wtedy i tylko wtedy, gdy punkty A_1, B_1 i C_1 są współliniowe. Jednakże na mocy twierdzenia Menelausa jest to równoważne związkowi:

$$\frac{A_1G_b}{A_1G_c} \cdot \frac{B_1G_c}{B_1G_a} \cdot \frac{C_1G_a}{C_1G_b} = 1.$$

Zauważmy ponadto, że

$$G_bG_c \parallel BC, \qquad G_cG_a \parallel CA, \qquad G_aG_b \parallel AB.$$

Pierwsza z równoległości wynika z faktu, że środek ciężkości trójkąta dzieli środkowe w stosunku $2:1$ licząc od wierzchołków trójkąta oraz proste BG_c oraz CG_b przechodzą przez środek odcinka AP. Pozostałych dowodzi się analogicznie. Zatem otrzymujemy równości:

$$\frac{A_1G_b}{A_1G_c} = \frac{A_2B}{A_2C}, \qquad \frac{B_1G_c}{B_1G_a} = \frac{B_2C}{B_2A}, \qquad \frac{C_1G_a}{C_1G_b} = \frac{C_2A}{C_2B}.$$

Stąd

$$\frac{A_1G_b}{A_1G_c} \cdot \frac{B_1G_c}{B_1G_a} \cdot \frac{C_1G_a}{C_1G_b} = \frac{A_2B}{A_2C} \cdot \frac{B_2C}{B_2A} \cdot \frac{C_2A}{C_2B}.$$

Ostatni czynnik na mocy twierdzeń Desarguesa i Menelausa jest równy 1 wtedy i tylko wtedy, gdy proste AO_a, BO_b i CO_c przecinają się w jednym punkcie, co należało dowieść.

Kładąc $P = I$ otrzymujemy twierdzenie Schifflera, gdyż na podstawie wniosków zawartych w dowodzie lematu 2, środkami okręgów opisanych na trójkątach IBC, ICA i IAB są odpowiednio punkty S_a, S_b, S_c, a proste AS_a, BS_b, i CS_C oczywiście przecinają się w punkcie I. □

Uwaga. Można pokazać, że punkt Schifflera leży również na prostej Eulera trójkąta ABC.

Przejdźmy do dowodu twierdzenia 1. Aby pokazać współpękowość prostych KX, LY i MZ, w myśl twierdzenia La Hire'a wystarczy udowodnić, że ich bieguny względem okręgu ω leżą na jednej prostej. Skonstruujmy zatem biegun prostej KX. Należy on do biegunowych punktów K i X względem okręgu ω. Na podstawie lematu 2 biegunową punktu X względem okręgu ω jest prosta S_bS_c. Punkt K jest punktem przecięcia prostych KM i KL. W takim razie biegunowa punktu K zawiera bieguny prostych KM i KL. Wykorzystując zatem lemat 3, widzimy, że biegunową punktu K względem okręgu ω jest prosta H_bH_c. Dzięki temu łatwo zauważamy, że biegunem prostej KX jest punkt P_a - przecięcie prostych H_bH_c i S_bS_c. Analogicznie biegunami prostych LY i MZ względem okręgu ω są odpowiednio punkty P_b i P_c.

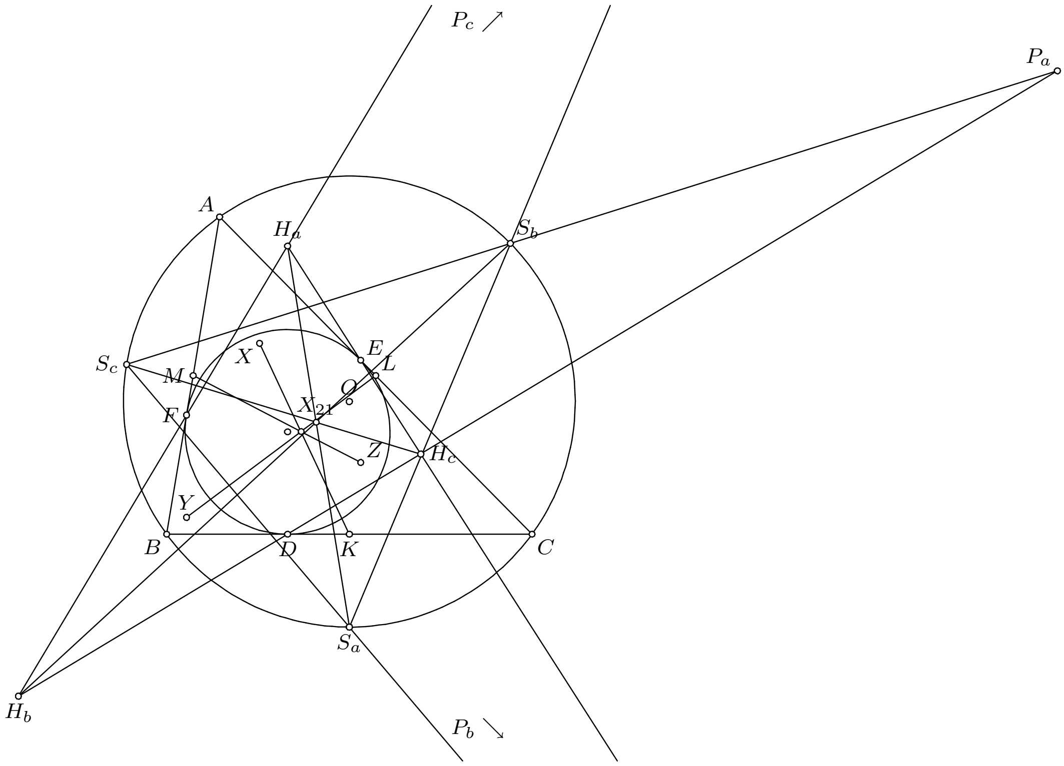

Pozostało nam jedynie pokazać, że punkty P_a, P_b i P_c są współliniowe. Jednakże jest to równoważne wykazaniu istnienia osi perpektywicznej trójkątów $S_aS_bS_c$ i $H_aH_bH_c$. W świetle twierdzenia Desarguesa wystarczy wskazać środek perpektywiczny tych trójkątów, czyli udowodnić współpękowość prostych S_aH_a, S_bH_b i S_cH_c. Wykorzystując rozumowanie zawarte w dowodzie lematu 2, widzimy, że punkty S_a, S_b i S_c są środkami okręgów opisanych na trójkątach odpowiednio IBC, ICA i IAB. Jak wiemy, punkty H_a, H_b i H_c to ortocentra trójkątów IBC, ICA i IAB - w tej kolejności. W takim razie proste S_aH_a, S_bH_b i S_cH_c są prostymi Eulera odpowiednio trójkątów IBC, ICA i IAB. Proste te przecinają się w jednym punkcie X_{21} na mocy twierdzenia Schifflera - tym samym pokazaliśmy współpękowość prostych KX, LY i MZ.

Aby wykazać, że punktem przecięcia prostych KX, LY, MZ jest punkt X_{442}, użyjemy współrzędnych barycentrycznych względem trójkąta ABC (czytelników nieznających tej metody odsyłamy do [2]).

Współrzędne barycentryczne punktów K, L i M wynoszą odpowiednio

$$K = (0 : 1 : 1), \qquad L = (1 : 0 : 1), \qquad M = (1 : 1 : 0).$$

Natomiast współrzędne punktów E i F są równe odpowiednio

$$E = \left(\frac{1}{b+c-a} : 0 : \frac{1}{a+b-c}\right), \qquad F = \left(\frac{1}{b+c-a} : \frac{1}{c+a-b} : 0\right).$$

Oczywiście współrzędne punktu I wynoszą $I = (a : b : c)$. Po łatwych rachunkach obliczamy współrzędne barycentryczne punktu X względem trójkąta ABC, wynoszą one:

$$X = (a^2b - b^3 + a^2c + 2abc + b^2c + bc^2 - c^3 : -ba^2 + b^3 + bc^2 : -ca^2 + cb^2 + c^3).$$

Współrzędne barycentryczne punktów Y i Z powstają poprzez cykliczne przestawienie stałych a, b i c we współrzędnych punktu X.

Mając już współrzędne barycentryczne par punktów (X, K), (Y, L) i (Z, M), po żmudnym rachunku dochodzimy do wniosku, że proste KX, LY i MZ przecinają się w jednym punkcie o współrzędnych barycentrycznych $(u : v : w)$, gdzie
$u = (b + c)(a^2b - b^3 + a^2c + 2abc + b^2c + bc^2 - c^3)$,
$v = (c + a)(b^2c - c^3 + b^2a + 2abc + c^2a + ca^2 - a^3)$,
$w = (a + b)(c^2a - a^3 + c^2b + 2abc + a^2b + ab^2 - b^3)$.

Na podstawie [2] punktem o powyższych współrzędnych barycentrycznych jest punkt X_{442} trójkąta ABC, co kończy dowód twierdzenia 1. $\square$

Używając współrzędnych barycentrycznych w zasadzie pokazaliśmy w inny sposób współpękowość prostych KX, LY i MZ. Analizując uważnie powyższy dowód widzimy, że pokazaliśmy również, iż punkt X_{442} jest biegunem osi perspektywicznej trójkątów $S_aS_bS_c$ i $H_aH_bH_c$.

W pełni syntetyczny dowód twierdzenia 1 nie jest znany autorowi. A może Czytelnik będzie w stanie go znaleźć?

Literatura

[1] Ross Honsberger, *Episodes in Nineteenth and Twentieth Century Euclidean Geometry*

[2] Clark Kimberling, *Encyclopedia of Triangle Centers*

[3] Dominik Burek, *Dwustosunek i biegunowe*